

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: *Isus Navin 10,42*

Središte proučavanja: *1. Mojsijeva 15,16; 3. Mojsijeva 18,24–30; 2. Timotiju 4,1.8; 2. Mojsijeva 23,28–30; 5. Mojsijeva 20,10.15–18; Isaija 9,6*

Kao što je pomenuto prošle sedmice, pitanje božanskog rata u Starom zavetu je zbunjujuće.

Bavljenje ovim pitanjem podrazumeva razumevanje pogleda na svet koji uključuje kosmički sukob i pravilnu analizu biblijskih podataka. Tumač treba da uzme u obzir najmanje četiri aspekta kada tumači biblijski zapis.

Prvo, savremeni čitaoci često Svetom pismu nameću svoj savremeni pogled na rat. Verski rat u starozavetnoj teokratiji je jedinstven i mora se tumačiti u skladu sa tim.

Drugo, takođe je neophodno razumeti istorijski kontekst Hanana i njegove religije da bismo razumeli zašto su njegovi stanovnici proterani iz zemlje.

Treće, Božja namera nikada nije bila da uništi stanovnike zemlje, imao je bolje planove za njih. Međutim, zbog njihove istrajnosti da nastave putem uništenja, Bog je nastupio u svojoj ulozi Sudije. Njegova priroda ne može dozvoliti da zlo ostane nekontrolisano.

Konačno, kada čitate bilo koji problematični deo Starog zaveta, neophodno je uočiti putanju Božijih namera za Njegov narod i čovečanstvo.

Rat, sa svim njegovim zastrašujućim nastavcima, nikada nije bio deo Božjeg plana za ovaj svet. On radi na obnavljanju večnog mira u našem svetu i u univerzumu. Ipak, da bi to učinio, On treba da eliminiše zlo jednom za svagda, ne samo na moćan način već i na mudar način.

Drugi deo: Komentar

Biblijski koncept svetog rata

U svom komentaru na 2. Mojsijevu, Daglas K. Stjuart nudi pronicljivu karakterizaciju božanskog

rata u biblijskom smislu. Ova vrsta rata, obično izražena hebrejskim glagolom *haram*, ili imenicom *herem*, uključuje uništavanje ljudskog života u velikim razmerama, a ponekad i imovine i životinjskog sveta. Zbog svoje važnosti, Stjuartova lista je reprodukovana u nastavku sa nekim izmenama (prilagođeno iz Douglas K. Stuart, Exodus: The New American Commentary, [Nashville: Broadman & Holman, 2006], tom 2, str. 395–397.)

1. U jedinstvenom pejzažu drevnog Izrailja nije bila dozvoljena nikakva profesionalna vojska. Borbe su vodili amateri i dobrovoljci, što je oštar kontrast sa profesionalizovanim vojnim strukturama u antici i onima koje poznajemo danas.
2. Vojnici nisu bili plaćeni. Oni su poslušali Božje zapovesti u kontekstu saveza i nisu se borili za ličnu korist. U mnogim slučajevima to je značilo da im je bilo zabranjeno da uzimaju plen ili pljačkaju.
3. Božanski ili sveti rat se mogao voditi samo za osvajanje ili odbranu Obećane zemlje u toj određenoj istorijskoj vezi. Nakon osvajanja, svaki agresorski rat radi proširenja teritorije je bio strogo zabranjen. Izrailj je bio pozvan da se bori za Obećanu zemlju u specifičnom geografskom i istorijskom kontekstu. Kada su osvojili zemlju i konsolidovali svoju teritoriju, Izrailjci nisu smeli da proširuju granice Obećane zemlje ratom. Bog nije pozvao svoj narod da postane ekspanzionističko vojno carstvo.
4. Započinjanje svetog rata, koje se smatralo božanskim činom, bilo je isključivo u Božjim rukama, sprovedeno preko Njegovih izabranih proroka, kao što su Mojsije ili Isus Navin. Ova činjenica naglašava da ovakav rat nikada nije trebalo da bude ljudska inicijativa, već sveta dužnost.
5. Božje učešće u svetom ratu zahtevalo je duhovnu pripremu, koja je uključivala post, uzdržavanje

od intimnih odnosa ili druge oblike samoodricanja. Obred obrezanja (Isus Navin 5,1–9) i proslava Pashe (Isus Navin 5,10–12), u kontekstu obnove zaveta, bili su deo ove pripreme.

6. Izrailjac koji je prekršio bilo koje od ovih pravila svetog rata postao bi neprijatelj. Kako je kršenje bilo kažnjivo smrću, pobunjenik bi postao *herem*, naime, predan uništenju.

7. Konačno, Božje direktno učešće dovelo je do odlučnih i brzih pobeda u kontekstu svetog rata. Primeri za to su mnoge bitke tokom osvajanja (Isus Navin 6,16–21; Isus Navin 10,1–15) i prilike kada su Izrailj ili Juda branili svoju teritoriju, uz Božiju pomoć, od moćnih invazionih sila (2. Samuilova 5,22–25). Nasuprot tome, postoje negativni primeri u kojima je neuključenost Boga rezultirala porazom (1. Samuilova 31,1–7), kao na primer kada se Izrailj suočio sa Amaličanima bez božanske dozvole i bio poražen kod Orme (4. Mojsijeva 14,39–45), ili kada ih je porazila vojno slabija vojska iz Gaja (Isus Navin 7,2–4).

Sa nestankom teokratske nacije primena ovih pravila više nije bila izvodljiva i zbog toga je sveti rat postao zastareo. Nažalost, verski diskurs se i danas koristi da opravda ratove. Međutim, u svetlu Svetog pisma, takva upotreba predstavlja iskrivljavanje biblijskog teksta, što bi trebalo da nas učini još kritičnijima i pronicljivijima prema retorici koja se danas koristi da opravdava ratove.

Prisutna pravila pokazuju jedinstveni karakter svetog rata u Bibliji. Međutim, u kulturi u kojoj su rat, brutalnost i nasilje bili norma, kroz ova pravila učimo tri suštinska aspekta svetog rata koje treba imati na umu kada se savremeni čitaoci bave ovim zbunjujućim biblijskim odlomcima: (a) rat je bio ograničen na specifične situacije; (b) pravedne ratove je definisao Bog, koji jedini zna ljudsko srce i budućnost; i (c) rat je, na kraju, predstavljao odstupanje od Božje putanje mira.

Dobra vest u vezi sa Božjim gnevom

Sveti rat je konkretna manifestacija Božijeg gneva, ne samo prema Hananejcima i drugim nacijama, već i prema Njegovom sopstvenom narodu u biblijskim vremenima. Gore navedena zapažanja

mogu objasniti prirodu svetog rata, ali ne objašnjavaju kako uskladiti ove prividne kontradiktorne dimenzije Božje ličnosti: ljubav i gnev. U stvari, Božji gnev danas nije popularna tema. Čuveni protestantski teolog C. H. Dodd smatrao je Božji gnev „arhaičnom frazom“. – Dodd, *The Epistle of Paul to the Romans: The Moffatt New Testament Commentary* (New York: Harper & Brothers Publishers, 1932), str. 20. Uprkos tome što je danas manje popularna tema, Božji gnev se ne može prevideti, jer se pominje 580 puta u Starom zavetu i 100 puta u Novom zavetu. Božanski gnev je ukorenjen u četiri nepromenljiva aspekta Božjeg karaktera.

Prvo, Bog je svet. Izrailj je pozvan da bude svet jer je Gospod svet (3. Mojsijeva 11,44). U celoj knjizi proroka Isaije, Bog se pominje kao „Svetac Izrailjev“ 27 puta (videti Isaija 1,4; Isaija 60,14). Anđeli izjavljuju: „Svet, svet, svet“ (Otkrivenje 4,8; Isaija 6,3) u Božijem prisustvu. Njegova svetost Ga izdvaja od grešnih ljudskih bića, koja ne mogu da podnesu ni nagoveštaj Njegovog fizičkog prisustva, a da ne padnu kao mrtvi na zemlju (Danilo 10,8.9; Otkrivenje 1,17). Božja svetost je nespojiva sa zlom, zbog čega se On gnuša greha, na osnovu ovog suštinskog aspekta Njegove prirode. U svom dijalogu sa Bogom, prorok Avakum uzvikuje: „Čiste su oči tvoje da ne možeš gledati zla, i bezakonja ne možeš gledati“ (Avakum 1,13).

Drugo, Bog je pravedan. David potvrđuje: „Jer je Gospod pravedan, ljubi pravdu; lice će njegovo vidjeti pravednici“ (Psalam 11,7). Čak i u ljudskoj sferi, nadamo se da je pravda zadovoljena. Zanimljivo je videti kako ljudi s pravom zahtevaju pravdu kada su suočeni sa nepravdom na ljudskom nivou, ali se bore sa idejom Boga, kao konačnog Sudije, koji deli pravdu osuđujući zlo i one koji ga prihvataju. U Otkrivenju su opisane duše mučenika pod oltarom koje vapi: „Dokle, gospodaru sveti i istiniti! ne sudiš i ne kaješ krvi naše na onima što žive na zemlji?“ (Otkrivenje 6,10). Oni očekuju pravdu, jer je Bog pravedan.

Treće, Bog stvara bića sa slobodnom voljom. Bog nije programirao svoja stvorenja da Ga vole i slušaju. Upravo iz tog razloga, oni mogu doneti loše odluke koje idu protiv Njegove svete volje i izazivaju loše posledice. Ovo preimućstvo slobodnje volje je evidentno u konceptu zaveta, koji podrazumeva sporazum između dve strane. Razmišljajući o ovom aspektu saveza, Isus Navin

svedoči Izrailju: „A ja i dom moj služićemo Gospodu“ (Isus Navin 24,15).

Konačno, Bog je ljubav. Nekima je možda zbunjujuće kako Božji gnev može otkriti Njegovu ljubav, ali Bog jeste ljubav (1. Jovanova 4,8). Svoju ljubav Izrailju izjavljuje saosećajnim rečima: „Ljubim te ljubavlju vječnom, zato ti jednako činim milost“ (Jeremija 31,3). Ravnodušnost, a ne gnev, suprotnost je ljubavi. Dakle, ravnodušni Bog može biti dostojan da ga se ljudi boje, ali nikada da Mu budu odani. On je sve samo ne apatičan. U ljudskom smislu, roditelji ne vole kada se nešto loše dešava njihovoj deci i shodno tome reaguju na ono zbog čega njihova deca pate. Zašto bismo išta manje očekivali od Boga?

Naravno, savršeni Bog ne doživljava gnev kao mi. U za nas tajanstvenom smislu, Njegov gnev je savršen i svet. Takva misterija je prisutna na Isusovom krstu, gde su ljubav i gnev, milost i sud, život i smrt snažno isprepleteni. Izlivanje Božanskog gneva je istinsko i konkretno. Ipak, za one koji se uzdaju u Hrista, ponizno ostavljajući svako samopouzdanje i gordost u podnožju Njegovog krsta, nema razloga za strah jer „savršena ljubav izgoni strah“ (1. Jovanova 4,18). Štaviše, Isus je iskusio Božji gnev umesto nas.

Treći deo: Primena u životu

Sveti rat danas

Razmislite o tome kako se verski diskurs koristio za opravdavanje i unapređenje rata od vremena antike. U hrišćanskom kontekstu, krstaški ratovi su dobar primer. U ovoj vojnoj kampanji, koju je odobrila Rimska crkva, krstaši su verovali da su na duhovnoj misiji da oslobode Svetu zemlju od islamskih osvajača.

Iako se većina nas slaže da svaki narod ima pravo da se brani od agresora, zašto se danas ne bi koristila verska retorika svetog rata? (Setite se biblijskog koncepta duhovnog rata u formulaciji vašeg odgovora.)

Pobeda kroz ljubav

U ratu između dobra i zla, na neočekivan i nekonvencionalan način pobednik je bio Isus Hristos.

Razmislite sa svojim razredom o sledećoj misli:

„Dakle, umesto da se bori i 'pobeđuje', Isus je izabrao da 'izgubi'. Ili bolje rečeno, izabrao je da izgubi po merilima carstava ovog sveta, da bi pobedio po merilima Carstva Božijeg. On nije imao poverenje u moć mača, već u moć radikalne, samopožrtvovane ljubavi. Zato je dopustio da bude razapet. Tri dana kasnije, Bog je potvrdio Njegovo poverenje u moć požrtvovane ljubavi. On je izvršio Božju volju i svojom žrtvom pobedio smrt i sile zla koje drže ovaj svet u ropstvu (Kološanima 2,13–15)“. – Gregory A. Boyd, *The Myth of a Christian Nation: How the Quest for Political Power Is Destroying the Church* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2006) str. 39.

Kako možete primeniti primer požrtvovane ljubavi, čiji model je bio Isus, dok danas vodite duhovni rat?

